

Свиридюк С.Я., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Токарева К.С., к.ю.н., доцент

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Правові норми гарантують права та свободи людини і розглядаються як основна цивілізована цінність, за критеріями якої оцінюється рівень демократичного розвитку держави та суспільства в світі [1, с. 346].

У європейській правовій думці ХХ та ХХІ століть права і свободи людини та громадянина завжди займали основне місце. Визначення правового статусу громадянина, що має на меті захист прав та свобод людини, припадає на період після Другої світової війни. У наш час права та свободи людини охороняються нормативно-правовими актами окремих держав. У державі можуть існувати різноманітні правові статуси: правовий статус громадян України, правовий статус конкретних соціальних груп населення, правовий статус держави, органів державної влади, посадових осіб тощо.

Варто зазначити, що прийняття Конституції України стало найважливішим кроком у нормативній регламентації Парламентом України основних прав і свобод громадян. Сучасне конституційне законодавство України щодо закріплення прав та свобод громадян відповідає міжнародно-правовим стандартам прав людини, а саме: Загальній декларації прав людини від 10 грудня 1948 року, Міжнародному пакту про громадянські та політичні права від 19 грудня 1966 року та Міжнародному пакту про економічні, культурні й соціальні права від 19 грудня 1966 року.

У ст. 3 Конституції України зазначено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та напрями діяльності держави [2]. Держава відповідає перед людьми за свою діяльність. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є основним обов'язком держави. Слід додати, що обов'язок держави – забезпечувати права та свободи людини і громадянина, створюючи відповідні умови, що включають три компоненти: – сприяння реалізації прав та свобод людини, формуючи загальносоціальні гарантії; – охорона прав та свобод людини, за допомогою заходів для запобігання правопорушень; – захист прав і свобод людини, у разі їх порушення окремим суб'єктом.

Враховуючи матеріал вище, можна зробити висновок, що такий напрям діяльності сучасної України, як утвердження і забезпечення прав

та свобод людини, є однією з найважливіших функцій Української держави. Права і свободи людини та громадянина, які були закріплені в чинній Конституції України, не є вичерпними, отже в майбутньому система прав і свобод може бути розширена та вдосконалена.

Практична реалізація конституційного правоположення про права людини як найвищої соціальної цінності передбачає активний економічний розвиток країни, наявність чіткої державної політики, зорієнтованої на забезпечення прав та свобод людини. Світова практика свідчить про те, що перехідні періоди розвитку держави та державності є нестабільними, відрізняються суперечністю громадських позицій і світоглядних орієнтирів. Саме таких умовах порушення прав людини в Україні має системний характер і набуває ознак соціальної катастрофи. Реальне зменшення заробітної плати, охоплення бідністю більшості верств населення, наявність пенсійного забезпечення, яке є нижчим, аніж встановлений рівень малозабезпеченості, збільшення комерціалізації здійснення таких життєво важливих конституційних прав, як охорона здоров'я та освіта, масові порушення виборчого права – все це яскраві свідчення тотального порушення прав людини [3].

Оскільки держава не забезпечує достатньою мірою реалізацію прав та свобод громадян, зростає недовіра суспільства до держави і посилюється відчуження від влади. Така ситуація є причиною суспільної апатії, що викликана байдужістю, безвідповідальністю деяких владних структур, дискримінацією та дискредитацією демократичних цінностей серед громадськості, що неодноразово зазначали соціологи в процесі аналізу настроїв у суспільстві. Економічна криза в Україні породжує соціальну анемію більшої частини населення та призводить до різкої соціальної диференціації. На реалізацію прав людини негативно впливає і жорстке протистояння політичних сил, що підривають стабільність суспільства та конституційного ладу, а низький рівень правової культури посадових осіб та громадян і падіння моральних цінностей не сприяють забезпеченню прав людини і громадянина.

Таким чином, наразі реальний захист прав людини належить до однієї з найгостріших проблем українського суспільства. Він є найважливішим завданням не лише функціонування, але й існування української державності.

Таким чином, слід мати на увазі, що забезпечення дотримання прав людини в Україні можливо виключно за допомогою ефективного реформування системи влади і дотримання комплексного підходу стосовно забезпечення прав людини як з боку держави, так і з боку громадянського суспільства. Резюмуючи викладене вище, на нашу думку, питання, пов'язані з проблематикою прав людини, у Конституції України займають важливе місце і мають найактуальніше значення, а їх практичне

вирішення допоможе забезпечити відповідну практику та наповнити її демократичним змістом. Перспектива розвитку такої політики у нашому суспільстві й у нашій державі більшою мірою визначатиме реальність нормативного застосування та реальність самої Конституції [3].

Верховна Рада України, будучи вищим законодавчим органом держави, здійснює захист прав і свобод людини та громадянина, проводячи законотворчу діяльність, шляхом організації спеціальних парламентських слухань, на яких обговорюють перспективні плани законодавчої діяльності стосовно профільних проблем, здійснення контрольних функцій щодо діяльності правоохоронних органів та місцевих державних адміністрацій у сфері прав людини. На нашу думку, дуже важливим аспектом у діяльності відповідних міністерств, державних комітетів та відомств у профільній сфері є активізація їхньої роботи стосовно інформування населення з прав людини, проведення наполегливої роботи задля того, щоб весь комплекс питань про сфери законодавчого забезпечення, практичної реалізації і захисту прав людини та громадянина був доступним для ознайомлення та вивчення представниками всіх верств суспільства. Лише відкритість і гласність у цій сфері можуть стати запорукою та дієвим фактором утвердження в Україні дійсно правової демократичної держави, в якій насправді будуть забезпечуватися права і свободи громадян.

Отже, слід мати на увазі, що забезпечити дотримання прав людини в Україні можливо виключно за допомогою ефективного реформування системи влади і дотримання комплексного підходу стосовно забезпечення прав людини як з боку держави, так і з боку громадянського суспільства. Саме Держава повинна визнавати людину найвищою соціальною цінністю, охороняти та захищати її права та свободи і гарантувати їх фактичне здійснення.

Література

1. Толкачова Н.Б. Система захисту прав людини в Європейському Союзі. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 346–350.
2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Чермних В., Зубко Т. Права людини в Україні. *Нова політика*. 2001. № 1. С. 13.